

тенции единъ по широкъ характеръ, като се помъчи да предизвика криза и въ отношенията на по-големитѣ държави. Това не ѝ се отдаде, но вмѣсто него тя доби закрилата на всички.

Ромъния не ще бжде спокоенъ зритель на кървавитѣ събития, които започватъ. Тя ще участвува само въ печалбитѣ на съюзното оръжие. Това Ромъния заяви косвено и преди войната. На тази първа ромънска претенция, много ясно формулирана, нашето правителство (№ 1617; 24.IX) отговаря: „Крайно сме трогнати отъ твърде ценнитѣ за насъ изявления. Вземаме актъ отъ тѣхъ и сърдечно благодаримъ“. Много странна е тази благодарностъ даже отъ гледна точка на положението, въ което се вече бѣхме поставили. Отъ този отговоръ ромънското правителство е направило заключението, което му е било нужно: България не само че благодари на Ромъния, че ѝ позволява безпрепятствено да воюва съ Турция, но — че България е готова да посрѣщне ромънскитѣ искания. — За отбелязване е, че всѣкога, когато Ромъния изтъква своята лоялностъ къмъ балканскитѣ съюзници и признателността, която ѝ се дължи за това, сжщо и компенсациитѣ, въ които трѣбва да се обърне тази признателностъ въ края, тя не споменава никоя друга държава отъ съюза освенъ България. Споредъ Ромъния, за нейната услуга ѝ остава длъжна косвено и Русия.

Следъ отхвърлянето на неприятелскитѣ сили къмъ Чаталджа, Ромъния почва своята пропаганда предъ външния свѣтъ. Събитията презъ първия месецъ отъ войната се развиваха много бърже, поради което и тя бърже постави въ своя служба всички дипломатически канцеларии. Исканията на Ромъния намѣриха своя естественъ защитникъ въ централния съюзъ, но понеже съглашението се боеше отъ разширението на пожара и провалянето на балканския съюзъ, то сжщо взема Ромъния подъ своята енергична защита. Тази приятна политическа конюнктура позволи на Ромъния да поръси съ малко моралъ своя готовански егоизъмъ. Най-първо кралятъ на Ромъния направи защита на балканското „статукво“ — въ което вече никой сериозно не вѣрваше. Но понеже и великитѣ държави приематъ неговото измѣнение, кралятъ, разбира се, не ще се противи, ако Ромъния получи своя дѣлъ. Разклатеното европейско равновесие заставяше силитѣ да взематъ сериозно въ своитѣ рѣце каузата на Ромъния. Съвети къмъ нашето правителство да бжде разумно и отстъпчиво, се посипаха отъ врьдъ.¹⁾

За отбелязване е, че първи започнаха своитѣ намеци силитѣ на съглашението и то още преди Ромъния да бѣше се обърнала къмъ България. Напротивъ, когато българското правителство поиска тълкувание на думитѣ на краля че, „ако България се разшири териториално, Ромъния не ще стои равнодушна“, министърътъ на външнитѣ работи отговори, (№ 1476, 17.X) че речта е предизвикана отъ чисто вътрешни причини, — да се успокои развълнуваното обществено мнение. Ромъния искаше да представи по такъвъ начинъ, че това, което тя ще отнеме отъ насъ, е една награда за нейната косвена услуга на общоевропейския миръ; че компенсацията се счита за служена преди всичко отъ нашитѣ покровители въ войната.

Следъ френската дипломация идва Русия, която още на 21 октомври, (№ 650) — едва разчистили Люлебургазската бойна линия — ни казва: „Настоятелно съветвамъ България да се споразумее съ Ромъния. Нека се постараете, както знае да я

¹⁾ Телеграма отъ парижката легация № 126 отъ 17 октомври; „Споредъ Палеологъ, Ромъния ще се стреми къмъ териториялна компенсация“; телеграма отъ берлинската легация № 1061 отъ 18 октомври: „Френскитѣ посланици мисли, че ще трѣбва да направимъ нѣкои жертви въ полза на Ромъния“; телеграма отъ виенската легация № 1095 отъ 20 октомври: „Френскитѣ посланици ми каза, че е добре да се споразумеемъ съ Ромъния“; телеграма отъ петербургската легация № 653 отъ 22 октомври: „Френскитѣ посланици ми каза; „Ромъния трѣбва да се смекчи“; телеграма отъ виенската легация № 1097 отъ 22 окт.: „Графъ Бертолдъ мисли, че е добре България да се споразумее доброволно съ Ромъния за една поправка на границата“ и т. н..